

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciškanska ul. 6/A. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije se proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverništvo Ljubljana

Izjaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inšerlatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI

POŠTNI ČEK. RAČ. 10.761

REGISTROVANA ZADRUGA Z OMEJENO ZAVEZO

TELEFON ŠT. 312

Vabilo

na

XXI. redni občni zbor

ki bo

v nedeljo, dne 27. aprila 1924 ob 10. uri v Ljubljani, Franciškanska ulica šte. 6.*

DNEVNI RED:

1. Poročilo upravnega sveta o združnem poslovanju.
2. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1923.
3. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.
4. Predlog upravnega sveta o razdelitvi čistega dobička.
5. Volitev nadzorstva za dobo enega leta.
6. Slučajnosti.

Upravni svet.

* Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se skliče s tem pol ure pozneje drugi občni zbor v istem prostoru in s istim dnevnim redom, ki je po § 31. združnih pravil sklepčen ob vsakem številu združnikov.

Absolutizem.

Z ukinjenjem delovanja šolskih korporacij smo prešli od upravne demokracije k upravni absolutizmu, kar moramo označiti kot zelo slab pojav z ozirom na interese naše prosvete in šolstva.

Za ta korak tudi ni bilo zakonite podlage, kajti zakona o višjem šolskem svetu in drugih veljavnih šolskih zakonov ni ukinil noben zakon pred uradniškim zakonom, sicer bi moral biti ukinjen že prej, in ga tudi ne ukinja uradniški zakon. Pač jemlje personalne zadeve iz kompetence višjega šolskega sveta, ne ukinja pa uradniški zakon sedanje šolske uprave in kompetence v drugih vprašanjih (v upravno-gospodarskih, vzgojnih in ne v notranjih pedagoško-didaktičnih in administrativnih vprašanjih).

Tudi zakon o obči upravi in oblastni samoupravi ne ukinja zakona o višjem šolskem svetu, četudi predvideva prosvetnega referenta, podrejenega velikega županu, kajti čl. 88. predvideva skupnost dveh ali več oblasti v gospodarskih in kulturnih zadevah, s katero določbo ima tudi omogočen nadaljni obstoj sedanji višji šolski svet.

Slovenija ima še posebno podprto to svojo korporacijo, ker ima poseben po ustavi sprejet in od kralja podpisan za-

kon o višjem šolskem svetu, ki izrecno določa, da ostane v veljavi, dokler novi šolski zakon ne določi nove šolske uprave in s tem novih enakih korporacij.

Enodušno je pa vse slovensko, srbsko in hrvaško učiteljstvo, organizirano v UJU, v tem, da mora biti prosvetna uprava popolnoma ločena od politične uprave in da prosvetni referent nima biti odvisen od velikega župana, t. j. političnega šefa. Prosvetne zadeve zahtevajo popolnoma svoje uprave in se ne dajo brez škode združiti s političnim administrativnim aparatom, zato morajo priti izven kompetence velikih županov, kakor je to sodstvo, promet in drugi važni resorji.

Vkljub temu, da omogoča že čl. 88. zakona o obči upravi ločitev prosvetne uprave od politične in stavi prosveto izven kompetence velikih županov, se bo vse učiteljstvo v državi borilo za izpremembo tudi drugih točk zakona o obči upravi, ki stavi prosveto v odvisnost od velikih županov in sreskih načelnikov, ter bo zahtevalo, da bodo v novem šolskem za-

konu dane vse garancije za neodvisnost prosvete od politične uprave. To je temeljna točka našega programa, za katero se je izreklo vse učiteljstvo v državi.

Ukinitev višjega šolskega sveta smatramo za protizakonito, način sedanje prosvetne uprave radi tega za — absolutizem.

Zle posledice te nedemokratske prosvetne uprave se že pokazujejo.

Stalni učitelji na sistemiziranih mestih so ohranili po čl. 224. uradn. zakona stalnost in nepremestnost ter niso bili stavljeni na razpoloženje. Težka je bila naša borba za to odločbo in zahvaliti se imamo odločni zahtevi srbskega učiteljstva in osebnosti vztrajnosti našega odličnega predsednika tov. Milutina Stankovića — za katerim smo stali solidarni vsi — da smo to dosegli.

In sedaj se nam skuša ta naša stalnost jemati s členom 71. uradn. zakona, s premeščanjem stalnega učiteljstva iz službene potrebe, n. pr. iz Ljubljane v Celje.

Odločno moramo protestirati proti takim premestitvam, ker se nam s tem krši in gazi naša stalnost, pri tem se pa

še posebej sklicujemo na predzadnji odstavek čl. 71. uradn. zakona, ker nam je stalnost in nepremestnost zajamčena ne le po čl. 224. uradn. zakona, temveč tudi s špeciálnimi zakoni.

Iz teh razlogov moramo tudi vsako tako »premetitev iz službene potrebe« smatrati za kazensko premeščanje in hočemo z vso odločnostjo braniti svoje neomajano principialno stališče, da mora vsaki kazenski premetitvi prej slediti disciplinarno postopanje in disciplinarni izrek.

Odločno izjavljamo, da hočemo v obrambo naše stalnosti pozvati vse svoje članstvo na krov!

Iz vseh teh razlogov ponovno izrazimo zahtevo, da se da našim zastopnikom možnost, da tudi na uradnih mestih branijo interese prosvete in stanu. Okrajni šolski sveti in višji šolski svet naj se do novega šolskega zakona nadalje sklicujejo na seje, da pridemo od absolutistične prosvetne uprave zopet k demokratični prosvetni upravi; prosvetna uprava naj se na podstavi člena 88. zakona o obči upravi ne podredi oblastnim velikim županom, temveč ji naj bo šel šolnik.

MIRKO VAUDA:

„Osnovna šola preslabo pripravljena na srednjo šolo!“

(Konec.)

S tem sem se dotaknil prve in najvažnejše okolnosti, ki razdružuje osnovnošolsko in srednješolsko ustrojstvo in učno osebo. Prehajam s tem uvodom na druge okolnosti, ki so sicer lažje narave, a eminentne važnosti.

1. Ne le pri vstopu v srednjo šolo, temveč tudi ob prestopu učencev iz razreda v razred na osnovni šoli ali pri menjavanju učnih oseb doživljamo v prvih trenutkih često mučne utise, kakor bi prednik najnujnejšo učno snov z učenci prerahlo ali sploh nič ne predelal. Vzdržujemo pa se izjav ne le iz tovarštva, marveč tudi radi nebroja izkušenj, ki nas uče, kako silno vpliva na otroka učiteljeva osebnost. V koliko večji izmeri šele lahko govorimo o takih posledicah pri vstopu otroka v učni zavod, ki je popolnoma drugačnega

ustroja ter ima razne učne osebe v istem razredu, kot je to srednja šola.*

2. Več previdnosti in pravilnosti zahteva tudi sprejem v srednjo šolo. Tu velja izrek o »mnogo poklicanih, a malo izvoljenih«. Naj ne bo merodajno šolsko izpričevalo, tudi ne sprejemni izpit, marveč edino le učiteljevo mnenje. Dobri redi šolskega izpričevala izvirajo

* Opozorjamo v tem oziru na temeljito razpravo dr. Lončarja »O šolski reformi«, ki je izšla leta 1908, in ki jo je dobil pri Pov. UJU v Ljubljani. — Uredn. Prepričani pa smo, da bodo za vsakega spretnega, uvidevnega in otroško dušo poznavajočega srednješolskega učitelja pričetne težkoče ob vstopu osnovnošolskega učenca le mimosidele.

LISTEK.

DR. ŽGEČ FRANJO:

Pedagoški zbornik 1923.

Pariz, marca 1924.

Oddaljen od dnevnih vprašanj malenkostnega dela in vsakdanjega življenja, ki mi je prej zapiral pogled na širša področja ter mi zakrivalo daljne jasnejše perspektive našega vzgojnega dela, sem se zaprl v samotarski tišini tik ob Parizu. Začel sem resneje razmišljati o vseh problemih, ki smo jih načelnjali v domovini. Podvrgel sem strogi reviziji vse, po čemer sem dosedaj stremil in kar sem delal, kar sem učil in oznanjal. Pozval sem tudi druge preglednike, tuje sodnike, ter z njimi pregledoval načrte in smernice za vzgojo našega naroda.

In v tem objektivnem iskanju, v tem analiziranju resnih poti za vzgojo našega naroda in za vzgojo vzgojiteljev samih me je našel Ped. Zbornik 1923. Brez predsodkov sem ga vzel v roke in brez predsodkov hočem govoriti o njem.

I. Ker se že dalj časa sliši o Ped. Zborniku različna mnenja, bi tudi jaz rad podal svoje, kaj bi mogoče dvignilo Zbornik naravnost na vodilno mesto v našem vzgojstvu. Po mojem naziranju bi moral biti vsakoletni Ped. Zbornik kulturna slika vsega vzgojnega dela, iskanja in tipanja tekom zadnjega leta ter bi moral dati temelje, smernice in izpodbudo za nadaljnje delo. Jaz si ga predstavljam takole:

Prvi del poda jasno, popolno sliko vsega, kar se je delalo in kar se je izsledilo pri nas v tem področju. V prvi vrsti prihaja v poštev osnovno šolstvo, ljudsko izobraževalno in prosvetno delo, ker so ravno ta vprašanja v današnji dobi najbolj pereča in ker se Zbornik naslanja predvsem na ljudskošolsko učiteljstvo. Mislim tu poizkusne razrede, poizkusne šole, uvajanje modernih metod, organiziranje nove šole življenja, vzgojno in izobraževalno delo med kmečkim in mestnim prebivalstvom ter industrijskim proletarijatom — tako da bi napravili bilanco o enoletni dobi z vsemi uspehi in izkušnjami na vzgojnem in pedagoškem polju v najširšem pomenu besede.

Drugi del naj poda v glavnih črtah sliko tega, kar so delali in izsledili drugi narodi, do kakih zaključkov so prišli drugje, kaj se je izkazalo življenja sposobno v tujih državah, kaj je tam odpovedalo, z vzroki neuspehov.

Tretji del naj poda izsledke v drugih znanostih, ki bi mogli odločilno vplivati na smernice, cilje in metode v vzgoji. Predvsem so to psihologija, sociologija, etika. Istotako važni pa so lahko tudi pojavi na polju umetnosti, literature itd., ki jih moramo vpoštevati.

Na podlagi teh treh delov bi naj podal četrti stvarno sintezo ter zaključke za bodoče delo; ozirati pa se mora pri tem na celotni gospodarski, politični in socialni položaj ter na vse izpremembe, ki bi mogle narekovati izpremembe tudi pri smernicah vzgoje. Seveda mora vpoštevati duševnost na-

šega naroda in naše specifične razmere, česar pa menda ni več treba posebej poudarjati. Govoril sem o tem že dovolj v svoji knjižici in v vseh dosedanjih študijah o vzgojnih problemih.

Kot zadnji del, ki pa ni nujen, bi lahko dodejali tudi kako drugo stvarno in globoko zamišljeno originalno študijo, ki je vredna, da jo učiteljstvo spozna, ki poglubi njegovo poznanje pedagoških in socialnih problemov ter obogati njegovo duševnost.

Na ta način bi bil vsakoletni Zbornik kulturna slika dovršenega in započetelega dela, obenem pa temelj ali baza za nadaljnje delo. Učiteljstvu bi nudil vse, kar potrebuje za izpopolnjevanje in izvrševanje poklica, bi ga dvigal, bogatil in izpodbujal na težavni poti vzgoje naroda. Ne bi mu bil tuja navlaka in nepotrebna šara, s katero ne ve kaj početi. Zbornik bi postal tako lahko prva vodilna sila v vsem vzgojnem prizadevanju.

II. Ko sem prečital letošnji Zbornik, sem se nehote vprašal — ali nudi učiteljstvu vse to, kar bi mu moral nuditi, ali mu daje tisto duševno hrano, ki jo potrebuje in po kateri hrepeni?

Težko pišem kritiko Zbornika, toda izogniti se temu neprijetnemu poslu več ne morem. Radi svojega dosedanjega delovanja med učiteljstvom se čutim moralno obvezanega, da povem svoje mnenje, ki ga skušam stvarno, znanstveno utemeljiti. Predvsem se čutim odgovornega napram tistemu delu učiteljstva, ki je odobral in sledil mojim smernicam za vzgojo najširših plasti našega naroda, ki je na ptujski skupščini z navdušenjem sprejel moja izvajanja ter stopil z resolu-

cijo na nova pota v vzgojnem in prosvetnem delu. Molčati ne smem in ne morem, kadar gre za vprašanje duševne hrane našemu učiteljstvu, vzgojiteljem našega naroda.

Če pregleda človek samo površno kazalo letošnjega Zbornika, mora opaziti nekaj nezdravega, nekaj, kar je zbudilo vsaj v meni silno mučno in neprijetno čustvo. Razen enega samega referativnega članka osnovnošolsko učiteljstvo pri Zborniku ne sodeluje in še ta referat se dotiče le malo velikih problemov, ki pretresajo danes vse vzgojstvo in ki zanimajo danes učiteljstvo.*

Opazil sem globoki prepad med učiteljstvom in med Zbornikom, uporno opozicijo zoper duševno hrano, ki mu jo nudi in oktroira Zbornik. Da pa bomo bolje razumeli, odkod in čemu ta odpor, ta bojkot, ta nezaupnica Zborniku, ki se izraža razen drugih znakov pač najbolje v tem, da ni nikakega sodelovanja osnovnošolskega učiteljstva, na kojem temelji Šolska Matica, pri tako važni publikaciji, si oglejmo letošnji Zbornik nekoliko natančneje in podrobneje.

(Dalje prih.)

* Opomba: O teh problemih sem razpravljal v svoji knjižici »Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda«, v več številkah Učit. Tovarša lanskega leta, v Popotniku, in o tem sem govoril končno v zaokroženi obliki na poljski skupščini Pov. UJU v Ptuj. Zato se tu ne bom več spuščal v podrobnosti in jih razkladal. Da pa so to res problemi, spričo katerih naše učiteljstvo ne ostane indiferentno in pasivno, o tem pričajo številni sestanki po cel domovini, na katerih so se ta vprašanja obravnavala.